

דוגמית

השטיבער

סיפור חיים מטלטל
בין קבוצת אברכים חסידיים
שעלו לארץ ישראל בין שתי מלחמות העולם
בה הקימו את חבורתם המתחדשת

שלמה אברהם

©

כל הזכויות שמורות

י"ס

ע"י ארגון

'שערי חסידות'

רבי ינאי 52/7 - אשדוד

פל': 0583-229920

דוא"ל:

sh05832299@gmail.com

באדיבות פיקיוויקי

פרק ט

על חומותיך ירושלים

פרק ט

על חומותיך ירושלים

יום ג תולדות - כ"ה חשון תרצ"ד

...לאחר כארבע שעות של נסיעה, שבהם לא שוחחנו אלא את ההכרח, החלו לפתע חומותיה המפורסמות של ירושלים להיגלות לנגד עיניי מקצה האופק, כפי שהכרתים עד כה רק מתוך תמונות מזדמנות, וליבי החל להלום בחזקה.

עיניי החלו להתמלא בדמע. הנה, אני פה במקום הקדוש. על גבי גבעות אלו צעדו אבותינו עם חמוריהם בבואם לעלות וליראות במקום השראת השכינה.

פניי נצמדו לחלון הפתוח, ורצון עז חשתי בליבי למשש כל אבן ואבן מהנוף שנשקף לעברי מכל עבר. שמא על גביהם הציגו סבותיי את רגליהם בעלותם ירושלימה, הרהרתי לעצמי בהתרגשות.

אל ההרים והגבעות נשאתי את עיני הקרועות לרווחה, מנסה לגמוע עד כמה שניתן ממראותיהם הקסומים של הרי ירושלים, שברקעם נצפו במלוא הודם והדרם, חומותיהם המיתמרות של עיר המקדש.

דמעוטיי זלגו ללא הרף, ומוט'ל הניחני לנפשי לעבור את טלטלת הנפש העזה, של המפגש הראשוני עם ה'נאדר בקדושה', שאליו ייחלו אבותיי ואבות אבותיי מזה אלפי שנים, והנה זכיתי אנכי לאשר לא זכו הם.

רבע שעה נוספת חלפה, ולקול תרועה רמה נכנסה הרכבת לתחנתה הסופית ליד ה'חאן' הירושלמי המפורסם, מדרום לשכונת 'מין משה' היהודית, בו נוהגים אלפי תיירים, יהודים ונכרים כאחד, להתאכסן בטרם יבואו העירה.

לא אכביר יתר על המידה בכתיבת רשמים, על משאת נסיעתי, מפגשי עם שריד בית מקדשינו 'הכותל המערבי', ממנו לא זזה השכינה לעולם, שכן נראים לי תיאורם של חזיונות אלו, כחילול הקודש כפשוטו.

רק זאת אוכל לומר, שזהו לי הפעם הראשונה, שבה חשתי את האורות המקיפים בבחינת 'ימינו תחבקני', כשל בן אובד שגורש מעל שולחן אביו האהוב מזה שנים רבות, שהנה מקבל הוא הארה קלה של קירוב, שאז פונה הוא מכל עיסוק זה, אף רץ להתרפק בחיקו של אביו בבכייה של געגועים.

בלילה, הביאני מוט'ל למלון - 'ארץ ישראל', ששכן לא הרחק מהעיר העתיקה במרכזה של שכונת 'מאה שערים' החדשה, ועמד תחת בעלותו של יהודי יקר רוח, חסיד מודז'יץ בכל נימי נפשו, ר' חיים יהושע ברמץ.

שכונת 'מאה שערים' בנויה כקבוצות בתי דירות מחוברות זה לזה, כאשר כל קבוצת בנינים יוצרת לעצמה צורת ריבוע, שבמרכזה חצר גדולה, אליה פתוחים היו בתי התושבים.

בכך, יצרו לעצמם התושבים מעיין חומת הגנה שהקיפה אותם סחור סחור, כשהכניסה התאפשרה אך ורק דרך שערים גדולים, שנעלו מידי

ערב בדלתות ברזל עם בריחים עבים, על מנת למנוע מאנשי דלא מעלי, שודדים או גנבים, לחדור לבתיהם.

לאחר שעה קלה של התאקלמות בבית המלון, עוד בטרם עליתי על יצועי לאחר יום מפרך לגוף, ורווי במתח נפשי, שהתפרק באחת לנוכח אבני היכותל המערבי, פנה אלי מוטי'ל בקול טומן סוד: איציה, בטוח אני שהנך עייף כהוגן, אך למרות זאת בוא נא עמדי ואראך מחזה שלא יפוג מזיכרוך לעד.

מוטי'ל, שמאז צאתנו מביתנו, העדיף שלא להתערב יתר על המידה בסערת רגשותיי, החל לרוץ בגרם מדרגות שעלה אל עבר מרפסת גדולה שהייתה בנויה במעלה המבנה, כשבקושי רב הצלחתי להדביק את קצב מרוצתו.

מראה אורותיהם של ירושלים החדשה והעתיקה שנגלו לעיני, על רקע צלליות ההרים שסבבו לה, הכה בקודקודי בעוצמה, וצמרמורת עזה תקפה אותי, כאשר אך הצגתי את כף רגלי על מפתן דלת הכניסה למרפסת.

מוטי'ל כאילו התעלם מנוכחותי, ובאין אומר ודברים ניגש לקרן המזרחית, הפונה לעבר מקום המקדש, אחז בידיו במעקה האבן שהקיף את המרפסת, ובעיניים פעורות לרווחה התבונן באופק שלמולו.

מספר דקות עמדתי מהופנט ללא לנוע, משתוקק לבלוע בעיני את המראה הספוג בהוד קדומים, ששאב את דמיוני אלפי שנים לאחור, אל מקום מדרך כף רגלי הכוהנים, הלוויים ועולי הרגלים.

האם במקומות אלו, תהיתי לעצמי בעודי מתבונן לעבר חומות העיר העתיקה, שרו ורקדו עולי הרגלים ברבבותיהם בליל חג הפסח, לאחר סיימם את אכילת קרבן הפסח, בשירם וזמרם עד כלות הנפש לא-ל חי.

משום מה, חיזיון לילי זה, של המוני יהודים הממלאים את ירושלים בלילי פסחים, ומרקדים בכל מקום אפשרי, בבתים, במרפסות, על הגגות, ברחובות ובסמטאות, מתחת לירח והכוכבים המעטרים ממעל לבתי עיר האלוקים, הוא שעלה בדמיוני עוד מימים עברו, בעת החילי לומר את הפיוטים שעמם מסיימים את ליל הסדר.

הכל החל בעת ילדותי, אז לקחני אבי לראשונה בחיי אל הרבי לליל א' דסליחות.

בדרך כלל, נהג אבי לנסוע לרבי מלפני 'שבת סליחות' עד לאחר 'שמחת תורה'. ברם בשנה זו, עיסוקים שונים עיכבוהו מלנסוע לזמן כה ארוך, אלא אך לנסיעה קצרה לסליחות הראשונות ותו לא, ומשכך, הרווחתי אני שאבי לקחני עמו לשהות בצל הרבי, ולו לאמירת הסליחות.

כבן שש בלבד הייתי אז, וכבר בדרך נסיעתנו במוצאי שבת לעיירתו של הרבי, בעת שהמוני החסידים שמלאו את הרכבת פצחו ברינה, החל ליבי לשקשק בעוז מרוב התרגשות.

לאמיתו של דבר, למרות שאבי ניסה לרגשני על עצם הנסיעה אל הרבי הקדוש, בכל זאת, אנכי כילד קט ורך בשכל, ייחלתי יותר מכל לעצם הנסיעה ברכבת.

ברם, משראיתי את המוני החסידים ברינתם, צפו ועלו לפתע לנגד עיני דבריו של המלמד מהחיידה, מערב חג הפסח שעבר, אז תיאר בפנינו בעיניים דומעות את עולי הרגלים שהיו מביאים באלפי רבבותיהם את קרבן הפסח, טובלים לטהרתם, באים אל בית האלוקים ברגש כשפסחיהם בידיהם, שוחטים, נוטלים אותם עמם אל בני חבורותיהם, ואוכלים עם חבריהם בצוותא חדא בשיר ושבח על הניסים והנפלאות.

ואז, התרומם לפתע המלמד וזעק בקול חנוק, האם אתם יכולים כלל להבין מה ששם אירע בעיצומו של ליל הפסח...

ויהי בחצי הלילה, יצאו כל עמך בית ישראל ומילאו את רחובות ירושלים, בגגות, בחצרות ובקרפיות, בריקודים קדושים, בלהב של תשוקה לבורא העולם שזיכם וקידשם והביאם באהבה אל חדריו... אוי, אוי, מיליוני יהודים קיפצו ופיזזו כך עד לאור הבוקר... עד כלות הנפש לעובדו שכם אחד...

ילד קטן הייתי אז בשומעי זאת, ותיאוריו כמו גם סערת רוחו של המלמד, פלחו כחץ שנון בכליותיי וליבי.

כל זה, צף ועלה בזיכרוני בנסיעתנו ברכבת אל הרבי. אך ביותר, היה זה ביורדנו בתחנת הרכבת המוליכה לחצר בית מדרשו של הרבי, שממוקם היה בין בתים צמודי קרקע לרוב, כאשר תחת כל עץ רענן ניתן היה להבחין בחסידים לרוב שבאו הגה עוד מערב שבת, שכעת ערכו בהמוניהם סעודות 'מלווה מלכה', כאשר במקומות רבים חזיתי בחבורות שרקדו בעוז בגיל נעורים, תיכף עלתה במחשבתי תמונתו של המלמד מהחיידר עם עיניו הנרגשות, ולמרות שידעתי שאין זה אלא בבואה דבבואה מאשר התרחש בירושלים עיר הקודש, בכל זאת, היה בכך די, בכדי להצמיח את לבבי בחרדת קודש.

ידי אחזה בחזקה בידו של אבי בעת הילוכו ורטט עז חלף בכל גופי. האם כאן ירושלים? האם כך נראו היהודים לאחר אכלם את פסחיהם?

אבי, שדרכו אצה לו לתפוס מקום בבית מדרשו של הרבי, אף לא שת ליבו לכל אשר חלף במוחי באותם רגעים, אך אנכי, זכרה של אותה נסיעה לא משה מזיכרוני, ומני אז, מידי ליל פסח בעת אומרי את פיוטי

כמה זמן פיזמנו כך, מוט"ל ואנכי, בציפיה להארת חשכת הגלות בפעמי הגאולה, זאת לא אדע, אך שירתנו והתלהבותנו העצומה, סחפה עמה גם את כלל האורחים שנכחו במקום, כמו גם רוח 'חג הפסח' ששבה וניעורה בעצם ימי חודש חשוון, שהוצתה לפתע בליבותיהם, עד שענו כולם יחדיו בשירה בשמחה רבה, אך בנימה אופטימית יותר... אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב... במהרה במהרה בימנו בקרוב, א-ל בנה א-ל בנה, בנה ביתך בקרוב...

למחרת, לאחר תפילת שחרית ליד שריד בית מקדשנו, הובילני מוט"ל לסייר סביב מקום המקדש ועד להר הזיתים, בהסבירו לי בחן ובחסד על פי תווי המקום וגילויי הארכיאולוגיה המתקדמת, היכן עמד בערך בית קודש הקדשים, העזרות, השער של בית המקדש הפונה להר הזיתים, משם ראה השורף את היפרה אדומה את פנים ההיכל ועוד.

לקראת הצהריים, נכנסנו לבית הכנסת 'תפארת ישראל' שבעיר העתיקה, שנבנה על ידי החסיד הרוזיני הנודע ר' ניסן בק, והתקדש מקדושתו של רבו - הרבי הקדוש מרוזין, על מנת לפוש מעט מעמל הליכתנו הארוכה, ובכדי לאכול את סעודת הצהריים אותה נשאנו בצקלוננו.

לפתע, ללא כל קשר מכל אשר חווינו ושוחחנו עד כה, פנה אלי מוט"ל בטון שואל: אמור נא לי איציה, מדוע זה כה מתקשים כולם להבין בשכלם, בעבור מה חייב כל אברך חסידי באשר הוא, להימנות על 'חבריה' האם כל זה הוא לא מובן מאליו???

רגעים ארוכים התבוננתי בפניו עטויי הקמטים מרוב תהייה, בלא להבין מה לסיורינו כאן ברחובותיה המקודשים של ירושלים, ולחבריה. מדוע זה אין מוחו נמצא כעת, כאן עימדי ברוגע, בלא שמחשבותיו ישוטטו אי שם בשטיבעל שבבני ברק.

אך מוטיל לא הרפה והוסיף על דבריו: איצ'ה, דווקא כעת, בעוד אינך שבע מהביט בכל מחמדיה של ירושלים, ומלהתענג מזיו קדושתה, ברצוני לשאול אותך, האם הנך יכול לשוות לעצמך הכיצד הייתה נראית נסיעתך הלום לירושלים, ללא כל חבר או מכר?

אמור נא לי, פנה אלי מוטיל בקול מתחנן, מדוע זה כולם מבינים שעדיף לנו לטייל בחברת חברים, שבכך נמצה את התענוג הגדול ביותר, מאשר לטייל סתם כך לבדנו.

על מה ולמה אתה בעצמך העפלת בפתיחת לב לשיאי הרגש, דווקא בעת ראותך המוני חסידים המתכנסים לעובדו יחדיו אצל הרבי...

ככלל, האם הנך יכול לשער לעצמך בדמיונך התלהבות כה מתפרצת של שמחה, באם היו כל החסידים הללו כבודדים לעצמם, ולא כתבורות מלוכדות סביב רעיון של עבודת ה' והתקשרות לצדיק.

מדוע כל חזיונותיך העילאיות ביותר, מתרגשות ובאות אליך בייחוד בעת שעולות במחשבותיך דמויות אלפי היהודים המרננים יחדיו בעוז בראש כל חוצות... האם חשבת פעם לעצמך את הסיבה שבגינה מבקשת מעמנו התורה להביא את קרבן הפסח 'בחבורה' דייקא?

הלא ברור כשמש, שכל הרגש הפנימי של כל אחד מעמנו, מתפרץ דווקא כאשר חווים אנו את הנאותינו בשבתנו עם חברים.

כל בר דעת מבין, שאת כל הנאותיו האישיות, יחפוץ הוא לבלות יחד עם חבריו הקרובים. אך משום מה, כאשר מדובר בחוויותיו הרוחניות, אזי ישנם החושבים לעצמם שניתן לחוותם בינם לבין עצמם, בלא להשכיל את התובנה הברורה והפשטה, שכל הגישמאק בעבודת ה', בלימוד, בתפילה, בנסיעה לרבי וכו', הכל בא מהחברים.

'השטיבעל'

היוצא לאור על ידי ארגון
'שערי חסידות', מטרתו להקנות את יסודות
'בניית החברה החסידית' ומטרותיו בשיטה ייחודית,
שתיקח שבי את ההוגה בו עד לסיום הספר, כאשר במהלכה
ייווכח הקורא לדעת, כיצד כל חייו החסידיים, השקפתו, אהבתו
לרבו, להטו החסידי והתלהבותו לקרבת האלוקים, - הכל בא לו
מ'החברים'.

'השטיבעל' מוליך את הקורא במנהרת הזמן, אל ימי ה'בראשית' של היישוב
החסידי בארץ ישראל בכלל, והמושבה החדשה - 'בני ברק' בפרט, שם נפגשו
חבורת אברכים - חסידי רבי אחד, שבחלקם הכירו זה את זה עוד מימי
מגוריהם בבענדין שבפולין.

אך דווקא כאן, בארץ החדשה, צצה ועלתה ביניהם שאלת נחיצות הקמת
ה'חבורה החסידית' בשטיבעל משלהם.

הארי שבחבורה - מוטיל, מקים השטיבעל, הצליח בתעלולים שונים להוכיח
להם מחייהם שלהם, את המהפך שהשטיבעל חולל בכל רובד מחייהם.

סיפורם אפוף בפולמוסים נוקבים שופעי הומור חסידי מהווי השטיבעל, כאשר
'כמעט' כל מקרי הזמן שעברו עליהם, טיוליהם המשותפים, ויכוחיהם כמו גם
אירועים שונים שאותם חוו יחדיו, נוצלו על ידי מוטיל אחת לאחת, תוך שהוא
מנווט על ידם את השקפת עולמם של כלל חבריו, שיכירו וידעו את השינוי
שחולף עליהם ועל בניהם, בזכות השטיבעל והגיבוש העז שבא בעקבותיו.

'השטיבעל' נותן לקורא את האפשרות לחוש את רגליו עומדות בארץ ישראל
בתקופה שבה הבריטים שלטו עליה, ולחוות את הקושי העצום להקים דור
חדש, גאה ביהדותו ובעיקר בחסידותו, על רקע עליית קרנם של המחתרות -
ה'אצ"ל והלח"י', שחוללו שמות בכרם בית ישראל, לצד שאר קשיי התקופה,
הגשמיים והרוחניים כאחד, כאשר דווקא השטיבעל, בזכות כוחו הסגולי,
ועקב השתתתו על אדנים חברתיים - חסידיים - בריאים, הצליח להשיב
ימים כקדם, בדיוק כפי שהיה להם 'שם' - בבית הישן שבפולין.

הספר הינו מרתק, מעשיר, בונה, סולל דרך, מברר שיטות,
ובעיקר מעניק בהירות רחבה בסיבות ונסיבות בניית החברה החסידית
כפי שקיבלנוה מרבוה"ק תלמידי הבעש"ט הקדוש.

...כי דעו נא! שכל אברך חסיד - חסידישער יונגערמאן -

בונה בבנין ישראל הוא, אבן ביסוד בית המקדש של מעלה.

בהעדרו - כל הבנין מתרועע, ובהווייתו - כולו מתחזק.

(הרה"ק מפיאסצנא בספרה"ק 'מבוא שיערים' פרק ט')